

UWAGA! Podkreśleniem zaznaczono lektury obowiązkowe (na obu poziomach); teksty i zagadnienia na poziomie rozszerzonym opatrzone są *gwiazdką

STAROŻYTNOŚĆ - ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI

1. Co to jest **mit**? Najśłynniejsze mity i postacie z mitologii greckiej, ich symbolika (np. mit o Dedalu i Ikarze, o Syzyfie, o labiryncie, o Narcyzie, o Prometeuszu, mit kosmogoniczny, mit trojański i mity tebańskie, bogowie olimpijscy). Pojęcia *sacrum* i *profanum*.
2. Przykłady wykorzystania mitów greckich w literaturze polskiej i obcej różnych epok. Kulturotwórcza rola mitów (np. w sztuce)
Sposoby funkcjonowania mitów współcześnie (np. w języku, w kinie itd.)
3. Cechy **eposu homeryckiego**. Mit trojański, historia Odyseusza. (na podstawie *Iliady* (fragm) i *Odysei oraz fragmentów *Mitologii Parandowskiego* lub Z. Kubiaka) . Ideał greckiego herosa- cechy.
4. Ogólne informacje o poezji greckiej: Safona, Tyrteusz, Simonides, Anakreont, Ezop (tematyka wierszy, gatunki)
5. **Tragedia grecka**:
  - geneza dramatu, budowa teatru greckiego,
  - cechy tragedii greckiej (Arystoteles *Poetyka*)
  - konflikt tragiczny , ironia tragiczna, *katharsis, *mimesis*, *zasada *decorum*
  - tragizm postaci w *Królu Edypie Sofoklesa* (mit o Labdakidach). Rola Fatum w życiu człowieka. Wina tragiczna. Tragiczne zbłądzenie, konflikt tragiczny.
6. Horacjański pogląd na świat: (teksty Horacego z podręcznika)
  - carpe diem i wpływ filozofii greckich
  - motyw *non omnis moriar* (oda *Exegi monumentum...*)
7. Filozofie : stoicyzm, epikureizm, Sokrates, Platon, Arystoteles
8. **Biblia** – źródło kultury europejskiej. Świat wartości – np. miłość, sens cierpienia.
  - czas powstania, tłumaczenia (Septuaginta, Wulgata), podział ksiąg
  - styl biblijny – cechy
  - gatunki: np. przypowieść, psalm,
  - znajomość 3 wybranych przypowieści , np. *O miłosiernym Samarytaninie*, *O synu marnotrawnym*, *O siewcy*, *O robotnikach w winnicy*
  - *Księga Hioba* (fragm.), *Księga Psalmów*(wybrane psalmy), *Księga Rodzaju – stworzenie świata i człowieka*, ogólna znajomość postaci i motywów: Kain i Abel, potop, arka Noego, wieża Babel, Sodom i Gomora, historia Abrahama, wędrówka do Ziemi Obiecanej, Dawid, Salomon; **księga Koheleta – idea marności*, **Pieśń nad pieśniami*, Ewangelie, *Hymn św. Pawła o miłości* (1 List św. Pawła do Koryntian), *Apokalipsa* (fragm.)
  - Symbolika biblijna. Inspiracje biblijne w literaturze i sztuce epok późniejszych

WYBRANE OPRACOWANIA

1. Parandowski, *Mitologia* lub R. Graves, *Mity starożytnej Grecji* lub Z. Kubiak, *Mitologia*
2. M. Cytowska, H. Szelest, *Literatura grecka i rzymska w zarysie*
3. K. Bukowski, *Biblia a literatura polska*
4. T. Zieliński, *Starożytność bajeczna*

ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI - ŚREDNIOWIECZE

1. Ogólny charakter epoki:

Granice czasowe (Europa – Polska). Tło historyczne (feudalizm, powstawanie państw chrześcijańskich, dwuwładza: cesarstwo – papieństwo, wyprawy krzyżowe, itd.)

2. Średniowieczny uniwersalizm: społeczno–polityczna dominacja Kościoła,

rola łaciny, stosunek do Antyku

hierarchia bytów / niebiańska i ziemską /

- podstawy filozofii chrześcijańskiej: *Tomasz z Akwinu, św. Augustyn, św. Franciszek, *scholastyka, teocentryzm

3. Sztuka średniowieczna – sakralny charakter architektury, rzeźby i malarstwa.

Styl romański i gotycki w sztuce i architekturze - cechy, przykłady zabytków.

Cechy sztuki średniowiecznej – np. hieratyczność, anonimowość, alegoryczność, brak perspektywy, itp. *Symbolika katedr gotyckich.

4. Kultura krzyża: wzorce religijnego postępowania: święty i asceta – Legenda o św. Aleksym i

Kwiatki św. Franciszka (fragmenty poznane w gimnazjum) – cechy świętego, schemat życia.

Hagiografia, kult świętych, ich funkcja, kult relikwii (*J. de Voragine Złota legenda – fragm.)

5. Kultura miecza: etos rycerski – epika rycerska, cykl bretoński, *chanson de geste*, *romanse rycerskie, np. *Chretien de Troyes, *Perceval z Walii*, **O królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu*, *Dzieje Tristana i Izoldy* (materiał z gimnazjum) – motyw rycerza zakochanego – miłość dworna, ideał damy.

- Pieśń o Rolandzie (fragm.- materiał z gimnazjum) – treść, tło historyczne, cechy Rolanda, śmierć bohatera zgodna z *ars moriendi*– jej symbolika

- motyw rycerza i walki rycerskiej w epokach późniejszych – przykłady literackie

- ideał władcy - *Kronika polska Galla Anonima (fragment), Karol Wielki z *Pieśni o Rolandzie*

6. Śmierć w średniowieczu – alegoryczność obrazowania

- *memento mori* i motyw marności / *vanitas* /

- *ars moriendi* – sztuka umierania

- *dance macabre* – Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią(fragm.)

7. Polska liryka średniowieczna. Liryka maryjna. *Średniowieczny wiersz zdaniowy.

- Bogurodzica – temat, kompozycja, czas powstania, archaizmy w pieśni, *Deesis

- Lament świętokrzyski – wizerunek Maryi, kompozycja, adresaci liryczni, *plankt

8. Dziejopisarstwo – gatunki historiografii: kronika, rocznik, gesta

Najważniejsze polskie kroniki: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza – podstawowe informacje o czasie powstania i treści.

9. Najstarsze zabytki piśmiennictwa polskiego- przykłady.

10. *Teatr średniowieczny: dramat liturgiczny (XIIw.), mirakle, misteria, moralitety, teatr świecki – kuglarze, żonglerzy, farsa.

11. Twórczość późnego średniowiecza: *F. Villon, *Wielki testament* (wybór) – życie Villona.

Oryginalność jego dzieła na tle epoki. Topos **ubi sunt?* (gdzie są?)

12. Konteksty współczesne: literatura fantasy (np. twórczość J. R. R. Tolkiena lub A. Sapkowskiego)

OPRACOWANIA:

1. J. Huizinga, *Jesień średniowiecza*, Warszawa 1992 (i inne wydania)

2. T. Michałowska, *Średniowiecze*, Warszawa 1995

TEMATY PRACY

1. Na podstawie interpretacji porównawczej *Bogurodzicy* oraz *Lamentu świętokrzyskiego* wskaż i omów cechy polskiej średniowiecznej pieśni maryjnej.

* 2. Interpretację porównawczą fragmentu *Boskiej Komedii* Dantego (Piekło: Pieśń 34 w.16-60 – opis Lucyfera na dnie Piekła) oraz wiersza T. Micińskiego *Lucifer* uczynić punktem wyjścia do rozważań na temat przedstawionego w obu utworach motywu buntu przeciw Bogu.

ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI - RENESANS

I Renesans europejski

1. Italia :
  - *Dante, *Boska komedia* (fragm.)(XIII/XIVw.)–utwór z przełomu średniowiecza i renesansu – cechy łączące go z tymi epokami. Kompozycja, główne postaci, przesłanie.
  - *Petrarka, *Sonety do Laury* (wybór) – tematyka, kontekst biograf., cechy gatunkowe sonetu
  - Wielcy artyści: np. Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Tycjan, Rafael - cechy ich sztuki.
2. **Główne prądy umysłowe i hasła epoki:** humanizm, antropocentryzm, reformacja, odrodzenie Antyku. Renesansowa koncepcja człowieka jako twórcy samego siebie. Godność i wolność człowieka (zob. np.* pisma Mirandoli)
Nowa wizja świata – świat jako pole ekspansji człowieka. Odkrycia naukowe – np. teoria Kopernika, wynalazek druku – znaczenie.
Sens nazwy epoki i czas trwania.
3. **Związki kultury odrodzenia z tradycją antyczną:**
  - gatunki lit. – np. *epigramat, fraszka, hymn, pieśń, elegia, tren, sielanka – przykłady.
  - światopogląd humanistyczny, filozofie –stoicyzm,epikureizm,*nepolatonizm renesansowy
  - kanony piękna (wg. wzorców antycznych)
  - aluzje i nawiązania do mitologii, postaci i wydarzeń ze starożytności itp.
4. **Sztuka renesansu:**
  - styl – prostota, harmonia, umiar, proporcje, „złoty środek”, realizm (mimetyzm)
  - *renesans w architekturze i malarstwie – Breughel, Bosch, Durer, El Greco

II Renesans w Polsce – złoty wiek kultury polskiej – dlaczego?

1. Modele życia ludzkiego w twórczości pisarzy XVI w. – pareneza renesansowa:
  - szlachcic – ziemianin – *M. Rej, *Żywot człowieka poczciwego* (fragm.)
  - J. Kochanowski, *Pieśni* – ideał człowieka i obywatela: „pocziwa sława” zdobyta przez służbę Ojczyźnie, ideał życia – nawiązania do starożytnych filozofii i do Horacego
  - *dworzanin – *Ł. Górnicki, *Dworzanin polski*
2. **J. Kochanowski i klasycyzm renesansowy**
  - życie, motywy autobiograficzne w twórczości, portret renesansowego artysty
  - cechy jego stylu, języka; tematyka: motywy antyczne, Bóg, natura, człowiek
  - *Fraszki – geneza gatunku, żart i refleksja – zmienność nastrojów, wielość tematów (podział fraszek ze względu na tematykę), humanizm fraszek, stosunek do świata – refleksja filozoficzna we fraszkach. – przykłady z podręcznika i z gimnazjum
  - *Pieśni* – ideały horacjańskie (*Pieśń IX* ks. I, *Pieśń XXIV* ks. II i inne) – motyw biesiady, stoicyzm, epikureizm. Świat wartości: cnota (*Pieśń XII* ks. II), dobra sława (*Pieśń XIX* ks. II), patriotyzm (*Pieśń V* ks. II), religijność (*Czego chcesz od nas, Panie...* - *Deus artifex*), afirmacja życia. Wpływy antyczne w pieśniach: forma, gatunek, motywy

- *Treny* – kompozycja cyklu, gatunek – (także elegia, *epicedium). Bohaterowie liryczni: ojciec i córka. Obrazy – motywy – tematy. Kryzys wartości w trenach IX, X, XI i ostateczny wniosek w Trenie XIX. Styl wypowiedzi. Uniwersalizm *Trenów*
- **Odprawa posłów greckich (fragm.)* jako przykład dramatu wzorowanego na antycznym

3. Różne ujęcia tematu „wieś” w lit.: *Rej, *Krótką rozprawę...* i *Żywot człowieka poczciwego; Kochanowski, *Pieśń świętojańska o Sobótce (fragm.)* – sielanka;

4. *Temat „obywatel i państwo” i jego różne ujęcia w lit. renesansowej: *P. Skarga, *Kazania sejmowe*, *A. Frycz Modrzewski, *O naprawie Rzeczypospolitej*

III. Teatr elżbietański (lata 70-te XVI w. – pocz. XVII w.)

1. Scena elżbietańska – wygląd teatru, forma widowisk.
2. Szekspir – życie, dorobek twórczy. Nowy obraz świata i człowieka w dramatach Szekspira: życie-sen, życie-teatr, walka wewnętrzna, namiętności i słabości ludzkie.
3. *Makbet* jako przykład tragedii szekspirowskiej
  - Typ bohatera, portrety psychologiczne głównych postaci (rola monologów),
  - problem władzy, źródła tragizmu bohatera, dobro i zło, zbrodnia i kara
4. Inne tragedie: *Romeo i Julia* –lektura z gimnazjum, *Hamlet
5. Cechy tragedii szekspirowskiej. Różnice między tragedią szekspirowską a antyczną.

IV. Odrębność twórczości M. Sępa-Szarzyńskiego jako prekursora baroku –
sonety, np. O wojnie naszej, którą wiemy z szatanem, światem i ciałem,
O nietrwalej miłości rzeczy świata tego.

OPRACOWANIA

1. J. Ziomek, *Renesans*
2. J. Pelc, *Jan Kochanowski. Szczyt renesansu w literaturze polskiej.*
3. J. Burckhardt, *Kultura odrodzenia we Włoszech*, przeł. M. Kreczowska
4. L. Dunton-Downer, A. Riding, *Szekspir*

TEMATY WYPRACOWAŃ

1. Dokonaj analizy i interpretacji *Trenu XI* Jana Kochanowskiego jako odzwierciedlenia buntu bohatera lirycznego wobec ideałów filozoficznych i religijnych renesansu.
2. Na podstawie analizy podanych fragmentów *Makbeta* W. Szekspira (akt I, sc. VII, początkowy monolog Makbeta oraz akt V, sc. V, od początku sceny do wejścia Gońca) oraz w kontekście całego utworu przedstaw proces degradacji głównego bohatera.

---

*(esej)

1. „Wieś nie jest tak prosta, jakby się zdawało” (S. Żeromski). Odwołując się do wybranych przykładów z renesansu i epok późniejszych, przedstaw różne sposoby widzenia wsi w literaturze.
2. „Najwyższa to doskonałość umieć zażywać szczerze swego istnienia”. Rozważ ponadczasowość słów Montaigne’a odwołując się do utworów pisarzy renesansu i innych epok.
3. Czy umiar i cnota zapewniają człowiekowi szczęście? Przedstaw renesansowy ideał człowieka i skonfrontuj go z kreacjami bohaterów z epok późniejszych.
4. „Skąd przyjdzie odrodzenie do nas, którzyśmy skazili i spustoszyli cały glob ziemski? Tylko z przeszłości, jeżeli ją kochamy” (Simone Weil). Uzasadnij sąd, że literatura minionych czasów może być źródłem odnowy człowieka.

ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI - BAROK

1. **Kontrreformacja i jej wpływ na światopogląd nowej epoki.**

Zburzenie renesansowej harmonii świata, odchodzenie od wzorców antycznych, kryzys świadomości, weryfikacja wartości, odradzanie się tematyki i gatunków średniowiecznych, motywy marności, walki duszy i ciała, dobra i zła, temat przemijania i śmierci, Bóg – odległy, tajemniczy, niepojęty; słabości człowieka, problematyka filozoficzno-moralna (np. w poezji M. Sępa Szarzyńskiego, już pod koniec renesansu)

Wpływ kontrreformacji na kulturę baroku.

2. **Kontrast jako zasada kompozycyjna w baroku**

- związek ze światopoglądem epoki – wyraz rozdarcia, niepewności
- przykłady z literatury i sztuk plastycznych – np. *Do trupa* Morsztyna

3. **Cechy stylu barokowego:**

- dążenie do ekspresji, kontrasty, przerysowanie gestów, dynamika, asymetryczność, iluzoryczność, przepych, pragnienie olśnienia i zadziwienia odbiorcy, obfitość form, alegoryczność, mistycyzm
- barok w architekturze, malarstwie –* np. Rubens, Rembrandt, Velasquez, Caravaggio; w *muzyce – np. J. F. Handel, J. S. Bach

4. **Marinizm. Nurt dworski w polskiej liryce barokowej – J. A. Morsztyn i D. Naborowski**

(znajomość utworów z podręcznika)

- koncept, zmysłowość, kunsztowność, zadziwianie i zaskakiwanie odbiorcy jako cel poezji
- forma utworów – zabiegi artystyczne – np. paradoks, antyteza, oksymoron, paralelizm składniowy, hiperbolizacja, wyliczenia, anafory, figura sumacji, puenta itd
- Tematyka utworów z nurtu dworskiego

5. **Sarmatyzm – nurt ziemiański polskiego baroku**

- tło historyczne epoki – XVII wiek w Polsce

- geneza, cechy i zjawiska pozytywne i negatywne towarzyszące sarmatyzmowi
- portret szlachcica–Sarmaty w **Pamiętnikach J. Ch. Paska*
- twórczość W. Potockiego – wybrane wiersze, epos *Wojna chocimska* (fragm.)
- sarmatyzm w literaturze epok późniejszych (np. w *Panu Tadeuszu* czy *Trylogii Sienkiewicza*)

6. **Komedia klasycystyczna – Molier Świątoszek. Typy komizmu i główny problem w *Świątoszku*. Charakterystyka postaci. Cechy komedii charakterów. Inne dzieła Moliera i znaczenie jego twórczości w rozwoju dramatu europejskiego.**

Tematy pracy pisemnej:

1. Miłość w poezji barokowej. Rozwiń temat na podstawie interpretacji wierszy *Cuda miłości* („Przebóg, jak ja żyję, serca już nie mając?”) oraz *Do trupa* Jana Andrzeja Morsztyna.
- 2.* Na podstawie analizy i interpretacji wiersza Daniela Naborowskiego *Na oczy królowny angielskiej* omów estetyczne założenia nurtu dworskiego w polskiej poezji barokowej.

O Ś W I E C E N I E – ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI

1. **Klasycyzm francuski** (poł . XVII- poł. XVIIIw) - jego wpływ na oświecenie europejskie.
La Fontaine, Racine, Corneille, Kartezjusz , Boileau – ogólna wiedza o twórcach, Molier – Świetoszek
2. **Oświecenie w Europie:**
  - filozofia : racjonalizm /Kartezjusz , Spinoza /, empiryzm /Locke/ , *sensualizm
  - sens nazwy /np. wg.: I. Kant, *Co to jest Oświecenie?*/, deizm i ateizm, *libertynizm
  - *encyklopedyści – znaczenie encyklopedii francuskiej. Dążenie do ładu. Obiektywizm.
Rozwój nauki (odkrycia, wynalazki – przykłady) – np. A. Naruszewicz, *Balon*.
  - znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej dla przełomu oświeceniowo – romantycznego.
3. **Literatura i sztuka oświecenia europejskiego (ogólne informacje o twórcach i utworach):**
  - klasycyzm : *Wolter, *Kandyd(fragm.)*. Powiastka filozoficzna (wolterianizm),
  - *Diderot, *Kubuś Fatalista*. Utylitaryzm i dydaktyzm literatury
  - sentymentalizm : światopogląd J.J. Rousseau (*Nowa Heloiza)
  - gatunki literatury oświecenia:** *dramat mieszczański , komedia , satyra , powieść (utopia),
  - *powiastka filozoficzna , bajka , *poemat heroikomiczny , sielanka , oda , pieśń
  - początki powieści : np. D. Defoe , J. Swift , J. J. Rousseau
4. **Oświecenie w Polsce** - granice czasowe, 3 fazy oświecenia . Tło historyczne.
  - odnowa szkolnictwa, prekursorzy oświecenia /Konarski , bracia Załuscy/
  - rola króla , mecenat , rola Warszawy – centrum kultury, sztuka oświecenia
  - rozwój prasy i jej rola /np. „Monitor”/ ; publicystyka Sejmu Wielkiego
  - rola teatru i dramatu (ogólne informacje) -* J.U. Niemcewicz, *Powrót posła*
*działalność W. Bogusławskiego
5. **Działalność Ignacego Krasickiego** . Życie i osobowość poety.
  - bajki – geneza, odmiany , cechy gatunku, uniwersalizm bajek (przykłady z gimnazjum)
  - Hymn do miłości Ojczyzny
  - satyry – Do króla, Pijaństwo, Żona modna,
    - * poemat heroikomiczny - *Monachomachia* – istota parodii
    - * pierwsza polska powieść *Mikołaja Doświadczyńskiego* . . . - zarys treści, dydaktyzm
  - - styl wypowiedzi artystycznej Krasickiego
  - - dydaktyzm i klasycyzm twórczości I. Krasickiego

Ocena sarmatyzmu i cudzoziemszczyzny w literaturze polskiej
Rola komizmu w twórczości I. Krasickiego i innych polskich twórców
6. ***Publicystyka oświecenia :**
  - *H. Kołłątaj, *Do Stanisława Małachowskiego ...Anonima listów kilka*
  - *S. Staszic, *Przestrogi dla Polski , Uwagi nad życiem J. Zamojskiego*
7. **Sentymentalizm w literaturze polskiej**
  - tematyka utworów sentymentalnych (miłosna, religijna, patriotyczna) – przykłady
    - F. Karpiński, *Do Justyny*, *Laura i Filon* – cechy sielanki sentymentalnej
    - Rola Puław jako ośrodka sentymentalizmu polskiego
8. *Klasycyzm i rokoko w sztuce polskiej - Łazienki królewskie /przebudowa/, Bacciarelli, Canaletto
9. Różnice między klasycyzmem a sentymentalizmem:
tematyka utworów, najważniejsze wartości, światopogląd, stosunek do norm poetyckich i swobody twórczej, cel literatury, wzory i źródła inspiracji, gatunki

Praca domowa:

1. Na podstawie interpretacji satyry I. Krasickiego *Do króla* oraz innych znanych ci utworów oświeceniowych, odpowiedz na pytanie, w jaki sposób literatura kształtowała polityczne oblicze XVIII wieku.

ROMANTYZM – ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI

1. Czas trwania i tło historyczne epoki.

Geneza epoki (np. Sturm und Drang , gotycyzm i fascynacja średniowieczem w XVIIIw. sentymentalizm, preromantyzm).

2. Dokładna znajomość **biografii A. Mickiewicza i J. Słowackiego**. Powiązanie biografii z twórczością.

3. **Romantyczny światopogląd**. „Czucie i wiara” jako zasada romantycznego poznania świata.

*Walka klasyków z romantykami.

Główne hasła romantyzmu (np. miłość, wolność, bunt, kult młodości) A. Mickiewicz : Oda do młodości , Romantyczność.

Odrzucenie reguł literackich . Bunt artystyczny i jego efekty w dziełach romantycznych.

4. **Świat fantastyczny** w utworach romantycznych, jego rola:

(ballady: **Król Olch* Goethego, wybrane ballady Mickiewicza , **Faust- fragm.*, *Dziady*, *Kordian*, *Nie-Boska komedia*, **Balladyna* Słowackiego).

5. **Ludowość**: sposób widzenia świata, prawdy moralne (np. ‘nie masz zbrodni bez kary’), wierzenia ludowe w balladach i II części Dziadów (powt. z gimnazjum).

(ballady: *Lilie*, *Świtez*, **Rybka*, **Świtezianka*)

6. **Duchowy związek człowieka z przyrodą. Pejzaż romantyczny**. Rola natury :

- *Sonety krymskie* A .Mickiewicza - orientalizm , motyw wygnańca–pielgrzyma; *nowatorstwo sonetów

- rola natury w balladach: nastrój, współtworzenie akcji, symbolika, miejsce akcji (sceneria)

- rola natury w *Panu Tadeuszu*, a także w lirykach, np. **Nad wodą wielką i czystą* Mickiewicza, *Rozłączenie* i *Hymn o zachodzie słońca* Słowackiego

7. **Rola średniowiecza – funkcja kostiumu historycznego** w **Konradzie Wallenrodzie*, balladach.

8. **Aktualność polityczna utworów –motywy walki narodowowyzwoleńczej . Historyzm .**

(III część Dziadów; **Kordian-Przygotowanie, akt III*; także *Pan Tadeusz* i **Konrad Wallenrod* oraz *Grób Agamemnona* Słowackiego).

9. **Typy bohaterów romantycznych :**

- nieszczęśliwy kochanek – bohater werteryczny. „Choroba wieku”(np. *Cierpienia młodego Wertera* Goethego, **IV część Dziadów* , *Kordian* Słowackiego)

- bajroniczny buntownik (**Giaur*- lektura nadobowiązkowa)

- ofiarny bojownik w polskim dramacie romantycznym. Prometeizm - *Dziady III*; winkelriedyzm - *Kordian*

- nowy typ bohatera w *Panu Tadeuszu* – Jacek Soplica i Tadeusz

- motyw samobójstwa i przemiany duchowej w kreacji postaci romantycznych

- poeta – indywidualista (np. Konrad, Kordian, Hrabia Henryk z *Nie-Boskiej...Kraśńskiego*)

10. **Rola poety i poezji** : wieszcz , przywódca duchowy narodu / Wielka Improwizacja /

poeta prawdziwy i fałszywy w *Nie-Boskiej komedii*, rola poety wg. Słowackiego /**Beniowski*/; rola poezji – Arki Przymierza – w *Pieśni Wajdeloty z Konrada Wallenroda*

- rola poety wg . Norwida – polemika z koncepcjami romantyków

11. **Motyw wygnańca – pielgrzyma** – *Sonety krymskie*, *Smutno mi*, *Boże* Słowackiego,

*Pielgrzym Norwida

12. **Główne gatunki romantyczne** (geneza, cechy, przykłady): dramat romantyczny , powieść

poetycka , *poemat dygresyjny , ballada , powieść epistolarna, *gawęda szlachecka

13. **Poezja Norwida** – cechy specyficzne jego poezji, postulaty artystyczne (**Promethidion*)

- los wielkich ludzi np. w *Coś ty Atenom ...* , *Bema pamięci ...* , *Fortepianie Szopena*.

14. **III część Dziadów** – walka dobra i zła, mesjanizm (*Widzenie ks. Piotra*), historyzm, mistycyzm, profetyzm, motywy tyrtejskie , ocena narodu polskiego (*Salon warszawski*) , obraz zaborcy i Rosji (*Ustęp*).

15. **Pan Tadeusz** – realizm – idealizacja - baśniowość , obraz dworu szlacheckiego , świata przemijającego; geneza utworu w świetle *Epilogu*, bohaterowie nowego typu cechy gatunku w zestawieniu z eposem Homera.
*Porównanie dzieła Mickiewicza z adaptacją filmową A.Wajdy.
16. **Nie-Boska komedia** - Portret głównego bohatera, dramat rodzinny - przyczyny, poeta prawdziwy i fałszywy; obraz i ocena rewolucji, historiozofia, konflikt ideowy Henryk – Pankracy (charakterystyka postaci), sens tytułu, interpretacja sceny końcowej

P O Z Y T Y W I Z M – ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI

1. Walka „młodych” ze „starymi” po powstaniu styczniowym – A. Asnyk *Do Młodych*,
Daremne żale
Główne hasła pozytywizmu (praca u podstaw, praca organiczna).
Prądy filozoficzne: A. Comte, utylitaryzm, scjentyzm, ewolucjonizm, organicyzm i inne.
Literatura na usługach społeczeństwa. Literatura a publicystyka.
2. Krytyka haseł pozytywistycznych w literaturze : *Lalka* Prusa, nowele Konopnickiej i inne .
3. Obrona krzywdzonych w nowelistyce i liryce M. Konopnickiej (obrazki), (i w nowelach znanych ze szkoły podstawowej i gimnazjum)
4. Portrety kobiet w utworach epoki / *Lalka* , *Kamizelka* Prusa i inne / Emancypacja .
5. Tematyka żydowska i problem antysemityzmu w utworach pozytywistycznych, np. *Mendel Gdański* Konopnickiej, *Lalka* Prusa.
6. **Trylogia Henryka Sienkiewicza (Potop)**
  - Kmicic –bohater romantyczny? Porównanie z postacią Jacka Soplicy
  - etos rycerski i model życia XVII-wiecznej szlachty sarmackiej w *Potopie* – w zestawieniu z wcześniejszymi epokami / średniowiecze , barok - Jan Chryzostom Pasek , romantyzm /
  - *Potop* jako powieść historyczna. Schematy fabularne gatunku. *Spory wokół *Trylogii*
  - funkcje ideowe i artystyczne obrazów przeszłości – ku pokrzepieniu serc. Idee patriotyczne, symbolika patriotyczna.
  - *Trylogia* dziś – jej rola w kształtowaniu mitów narodowych. *Ocena adaptacji filmowych powieści.
7. **Lalka Bolesława Prusa**
  - powieść realistyczna – wyróżniki realizmu. Poetyka prozy dojrzałego realizmu
  - złożoność narracji – funkcje *Pamiętnika starego subiekta*.
  - język ezopowy – wpływ cenzury na język literatury
  - krytyczny obraz społeczeństwa – grupy społeczne (charakterystyka). Przemiany społeczne. Sposoby funkcjonowania jednostki w społeczeństwie II połowy XIXw.
  - portrety bohaterów – idealistów (w tym Wokulskiego)
  - obrazy XIX-wiecznego miasta: Warszawa, Paryż
  - problematyka filozoficzna powieści – motyw świata-teatru, ludzi-marionetek
8. **Nad Niemnem Elizy Orzeszkowej – fragm., lub *całość**
  - rola tradycji i przodków (dwie mogiły)
  - hierarchia wartości (np. praca, patriotyzm, rodzina, natura, tradycja)
  - postawy bohaterów – kontrast (dyskusje: Benedykta z Witoldem i Zygmunta z matką).

9. **Zbrodnia i kara Fiodora Dostojewskiego** jako powieść psychologiczna i filozoficzna (np. teoria o nadczłowieku i prawie do zbrodni). * Polifoniczność utworu.

Portret psychologiczny Rodiona Raskolnikowa. Analiza przemian we wnętrzu bohatera
Sens cierpienia, motywy ewangeliczne, rola Soni, problematyka etyczna.

Obraz społeczeństwa i Rosji II poł XIXw. Obraz Petersburga w powieści

10. Gatunki lit. pozytywizmu: powieść tendencyjna, powieść realistyczna, powieść historyczna; nowela; opowiadanie. Realizm – naturalizm – podstawowe różnice

Stylizacja archaiczna w *Trylogii*

Ekspansja gatunków publicystycznych: felieton, reportaż (*B. Prus, *Kronika tygodniowa*,
*H.Sienkiewicz, *Listy z podróży do Ameryki*)

OPRACOWANIA – ROMANTYZM, POZYTYWIZM

1. R. Przybylski, A. Witkowska: *Romantyzm*, cykl *Wielka historia literatury polskiej*

2. H. Markiewicz: *Pozytywizm*, cykl *Wielka historia literatury polskiej*

3. *Literatura polska od średniowiecza do pozytywizmu*, pod red. J. Z. Jakubowskiego

4. M. Janion: *Gorączka romantyczna*

ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI - MŁODA POLSKA

1. Nazwy epoki przełomu wieków (fin de siècle, modernizm, dekadentyzm, secesja, neoromantyzm, symbolizm, Młoda Polska) – wyjaśnić ich sens. Czas trwania epoki.

Przełom antypozytywistyczny i tło historyczno-ideowe modernizmu (kryzys wartości, postęp naukowo-techniczny, rozwój kapitalizmu, ruch robotniczy, urbanizacja, klęska haseł pozytywistycznych itp.)

2. Filozofie (Schopenhauer, Nietzsche, Bergson), *psychoanaliza Freuda, wpływ filozofii i kultury Wschodu: pojęcie nirwany; satanizm. Związki filozofii z literaturą – przykłady utworów.

3. Kierunki artystyczne : naturalizm, impresjonizm, symbolizm, *parnasizm, ekspresjonizm, secesja. Ich twórcy, założenia artystyczne, wpływ na literaturę.

4. *Poezja obca : Baudelaire, Rimbaud, Verlaine.

5. Poezja polska:

- Cyganeria krakowska – S. Przybyszewski, konflikt artysta – filister
- Manifesty artystyczne: *A. Górski *Młoda Polska*, S. Przybyszewski *Confiteor*, *Z. Przesmycki, hasło „sztuka dla sztuki”, miejsce artysty w świecie
- **K. Przerwa-Tetmajer** (*Koniec wieku XIX*, wiersze dekadentkie, *Melodia mgieł nocnych*, *Evviva l'arte*, *nawiązania do folkloru podhalańskiego, *erotyki)
- **J. Kasprówicz** (*sonety *Z chałupy*, *Krzak dzikiej róży*, hymny np. *Dies irae*, **Hymn św. Franciszka*; etapy twórczości poety)
- **L. Staff** (np. *Kowal*, *Deszcz jesienny*, *Przedśpiew*)

OGÓLNIIE: tematyka wierszy młodopolskich: dekadentyzm, katastrofizm, motyw śmierci jako ukojenia, Bóg, Szatan, temat artysty, sztuki, motywy tatrzańskie, ludowość, erotyka, wpływy różnych filozofii, również franciszkanizmu.

Nastrojowość, synteza sztuk (elementy muzyczne i plastyczne), synestezja, impresjonizm, symbolizm, ekspresjonizm w poezji, zabiegi stylistyczne, kompozycja cyklu poetyckiego (*Krzak dzikiej róży*).

6. *Nurty w dramacie europejskim (krótka charakterystyka):

- dramat symboliczny / *M. Maeterlinck, *G. Hauptmann, S. Wyspiański /
- dramat naturalistyczny / *M. Gogol, G. Zapolska /
- dramat ekspresjonistyczny / *F. Wedekind, *S. Żeromski *Róża* /
- twórczość *A. Strindberga, *H. Ibsena, *A. Czechowa,
- przemiany w teatrze europejskim na początku XXw.

7. **Wyspiański – życie i twórczość.**

Wesele – geneza i związki z postaciami rzeczywistymi i historycznymi, obraz dwóch warstw społecznych i ocena narodu polskiego, tematyka narodowa – wyzwolenie, chłopomania; symbolika, sens scen fantastycznych; muzyczność, plastyczność; język, kompozycja; nawiązania do romantyzmu i innych

momentów z przeszłości narodowej; cechy dramatu symbolicznego, *zestawienie z filmową wersją *Wesela* Wajdy

8. **S. Żeromski *Ludzie bezdomni*** – problematyka społeczna, obraz i ocena środowisk społ, bohaterowie: Judym, Joasia, Korzecki – ich postawy życiowe, ocena; sens pojęcia bezdomności w odniesieniu do różnych postaci (interpretacja tytułu), nowatorstwo artystyczne powieści: symbolizm (np. symbole *Wenus* z *Milo* i *Rybaka*, rozdartej sosny itp), nastrojowość, psychologizm, styl narracji, kompozycja.
9. **W. S. Reymont *Chłopi* (1 tom)** – realia świata przedstawionego, mentalność chłopów, portrety bohaterów, świat wartości, mitologizacja bytu chłopskiego, czas w utworze, rytm życia, naturalizm, symbolizm, realizm i impresjonizm w utworze. Dialektyzacja. Gatunek: epopeja chłopska
10. Problematyka etyczna ***Jadra ciemności* J. Conrada**. Symboliczny sens podróży Marlowa i tytułu utworu.

OPRACOWANIA:

1. A. Hutnikiewicz: *Młoda Polska*
2. T. Weiss: *Cyganeria Młodej Polski*
3. L. Eustachiewicz: *Dramaturgia Młodej Polski*. oraz: *Dramat europejski w latach 1887-1918*
4. T. Żeleński-Boy: *Znaszli ten kraj? ...Cyganeria krakowska i inne wspomnienia*.

PRACA DOMOWA: Analizując wiersz J. Kasprowicza *Na jeziorze Cztarech Kantonów*, znajdź w nim cechy charakterystyczne dla utworu młodopolskiego.

DWUDZIESTOLECIE - ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI

1. Filozofia, psychologia, historiozofia I połowy XXw:
behawioryzm, psychoanaliza Freuda, teoria archetypów, teoria kompleksów, katastrofizm, egzystencjalizm.
Powiązania z literaturą. Wizja człowieka i świata.
2. Zjawiska w sztuce XXw (wielość kierunków, klasycyzm i awangarda):
Kubizm, abstrakcjonizm, surrealizm, dadaizm, ekspresjonizm, futurizm.
Ogólne cechy sztuki I połowy XXw. Nowe zjawiska w teatrze, narodziny kina, jazz, kultura masowa
3. Ugrupowania poetyckie w Polsce:
Skamander, Awangarda krakowska, futuryści, druga Awangarda – Żagary, (przedstawiciele, program poetycki, cechy twórczości, przykłady wierszy)
4. Twórczość J. Tuwima, M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, i innych Skamandrytów- wybrane utwory.
5. **Przedwiośnie S. Żeromskiego** – obraz rewolucji, obraz dworu szlacheckiego – Nawłóć (*porównanie z *Soplicowem*), tło historyczne powieści, pytanie o Polskę, dyskursywność ostatniej części powieści (spór ideowy i polityczny)
losy C. Baryki, sens ostatniej sceny, interpretacja tytułu powieści i tytułów części, *narracja auktorialna i personalna
6. **Granica Z. Nałkowskiej**– kompozycja powieści, wieloznaczność tytułu, charakterystyka głównych bohaterów, psychologizm, główny problem postawiony w utworze (relacja jednostka – otoczenie), problematyka etyczna, ocena bohatera, problematyka filozoficzna (gdzie szukać prawdy o człowieku?)
obraz Polski lat 30-tych – różnice społeczne.
7. **Ferdydurke W. Gombrowicza** – problematyka filozoficzna: temat formy i szukania własnej tożsamości, problem dojrzałości, sens słów-kluczy (pupa, gęba, łydka),
obraz społeczeństwa polskiego – różne środowiska, aluzje do realiów Międzywojnia
nowatorstwo artystyczne powieści: specyficzny język, kompozycja, groteska i deformacja świata przedstawionego.
8. ***Sklepy cynamonowe B. Schulza**– przykład prozy kreacyjnej, poetyka snu, surrealizm, tematyka i świat opowiadań, główni bohaterowie,

obraz dzieciństwa – świat widziany oczami dziecka. (opowiadania *Sklepy cynamonowe* i *Ulica Krokodyli*).

9. *Witkacy – teoria Czystej Formy – najważniejsze założenia.
***Witkacy Szewcy** – etapy akcji, bohaterowie - charakterystyka, katastroficzna wizja dziejów, nowatorstwo artystyczne dramatu (groteska, parodia, język, karykatura, aluzje literackie i kulturowe)
10. ***Mistrz i Malgorzata M. Bulhakowa** – najważniejsze elementy fabuły, czas akcji, miejsca, konwencje (realizm, fantastyka, groteska, ironia, komizm, satyra),
motywy biblijne (historia Jezusa i Piłata – jej reinterpretacja) i ich funkcja, obraz Szatana, dobro i zło w utworze, nawiązania do dramatu Goethego
obraz Moskwy lat 20-tych, portrety postaci tytułowych. Świat wartości: Prawda, Miłość, Wiara, Odwaga, Wierność - a świat Rosji sowieckiej
11. ***Proces F. Kafki** – świat przedstawiony – jego realizm i deformacja, bohater – everyman,
paraboliczność powieści - różne interpretacje utworu
12. ***W. Gombrowicz, Trans-Atlantyk** – główny bohater, obraz Polaka i wizja Polski, nawiązania do tradycji szlacheckiej i do romantycznego mesjanizmu, pojęcia: Ojczyzna – Sycyzyna,
cechy języka i stylu powieści – groteskowość języka, nawiązania do gawędy szlacheckiej, komizm
13. Twórczość poetycka **B. Leśmiana** (ballady i inne wiersze, np. *Dusiulek*,
W malinowym chruśniaku, *Dziewczyna*),
*Twórczość L. Staffa, K. I. Gałczyńskiego, z okresu XX-lecia międzywojennego.

14. Nurt katastroficzny w latach 30-tych: *C. Miłosz, **J. Czechowicz** (utwory z podręcznika)

15. ***M. Kuncewiczowa, Cudzoziemka** – powieść psychologiczna
Losy Róży, jej portret psychologiczny, relacje z mężem i dziećmi, motywy postępowania, metaforyczny sens tytułu, wpływ wspomnienia młodości na metamorfozę Róży
Czas akcji, przedakcji i narracji powieści; zdarzenia należące do dwóch płaszczyzn czasowych (akcji i przedakcji); zależności między oboma planami czasowymi; przykłady różnych typów narracji zastosowanych w powieści (odautorska, personalna); porównać sposób prowadzenia narracji i kompozycję w *Cudzoziemce* oraz wybranej powieści dziewiętnastowiecznej;

OPRACOWANIA

1. A. Zawada: *Dwudziestolecie literackie*
2. A. Hutnikiewicz: *Od czystej formy do literatury faktu*
3. E. Balcerzan: *Poezja polska w latach 1918-1939*.

ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI - WSPÓŁCZESNOŚĆ

1. Współczesność jako epoka literacka – etapy (II wojna, okres powojenny, socrealizm, „Odwilż”1956, lata 60-te, pokolenie Nowej Fali, postmodernizm)
2. Twórczość wojenna Pokolenia Kolumbów:
- Poezja **K.K.Baczyńskiego** (utwory wg podręcznika, np. *Pokolenie*, *Historia*, *Biała magia*, *Ten czas*, *Z głową na karabinie*, *Spojrzenie*)
Katastrofizm, elementy obrazowania apokaliptycznego, kodeks etyczny pokolenia; refleksja na temat przyszłych losów pokolenia;
Inni twórcy: T. Gajcy *Wczorajszemu* ; T. Borowski, *Pieśń*
3. **T. Borowski** *U nas w Auschwitzu...., Proszę państwa do gazu, Dzień na Harmenzach, Pożegnanie z Marią* – kontekst biograficzny; sposób funkcjonowania hitlerowskich obozów koncentracyjnych;

skutki wojny dla psychiki człowieka, człowiek zlagrowany, *behawioralna technika narracji i jej funkcja*

4. **T. Różewicz** *Ocalony*, *Lament* i inne wiersze wybrane – portret przedstawiciela ocalonych, sens ocalenia, obraz katastrofy w wymiarze etycznym, ludzkim, religijnym; cechy języka poetyckiego: różewiczowska "poezja ściśniętego gardła"

5. **G. Herling-Grudziński** *Inny świat*.

kontekst historyczny oraz biograficzny; dokumentalny charakter książki; zasada kompozycji i sposób prowadzenia narracji

Charakterystyka systemu obozów sowieckich oraz całej Rosji sowieckiej jako obrazu totalitaryzmu; interpretacja tytułu i motta powieści; Heroizm w „innym świecie”

6. **H. Krall** *Zdażyć przed Panem Bogiem*

kontekst historyczny (powstanie w getcie warszawskim); cechy literatury faktu w utworze Hanny Krall - kim jest Edelman i jaką rolę odegrał w powstaniu w getcie warszawskim; interpretacja tytułu utworu; dwie perspektywy czasowe i związek między nimi; kwestia prawdy i mitu w utworze

Kontekst: **Cz. Miłosz** *Campo di Fiori*, *Biedny chrześcijanin patrzy na getto* -powstanie w getcie z perspektywy świadka, zadania dla poety i rola poezji w świecie zła

7. Główne założenia i cechy sztuki socrealistycznej

Konteksty: *G. Orwell *Folwark zwierzęcy* i *Rok 1984*

*Cz. Miłosz, *Zniewolony umysł (fragm.)*- próba analizy psychiki człowieka w systemie komunistycznym, przyczyny rozprzestrzeniania się idei komunistycznych po II wojnie

8. **A. Camus** *Dżuma* Czas i miejsce akcji, ich znaczenie dla budowania parabolicznych sensów utworu; interpretacja motta. Sytuacja narracyjna i kreacja narratora w powieści; Życie mieszkańców Oranu w sytuacji stałego zagrożenia; charakterystyka bohaterów utworu; różne postawy ludzkie wobec zła, motywacja postępowania i wyborów bohaterów; Egzystencjalny heroizm bohaterów (świętość bez Boga)

Paraboliczny kształt powieści – interpretacja egzystencjalna (filozofia egzystencjalizmu w Europie);

dżuma jako zło, jako wojna, jako śmierć

9. **Czesław Miłosz** – moralista. zalecenia etyczne dla człowieka współczesnego wyrażone w wybranych wierszach, np. w *Traktacie moralnym*; temat „ocalenia” jako zadanie dla poezji (*Który skrzywdziłeś, Ocalenie*);

10. **Zbigniew Herbert** - klasycyzm w poezji współczesnej, np. *Apollo i Marsjasz*, *Dlaczego klasycy*

- reinterpretacja mitów, próba ocalenia, przywrócenia wartości w świecie współczesnym

- Imperatywy etyczne w poezji Herberta, np. *Przesłanie Pana Cogito*, *Potęga smaku* – kontekst polityczny; geneza imienia Pana Cogito, kontekst filozoficzny; system wartości bohaterów lirycznych wierszy Herberta

11. **S. Mrożek** *Tango* *teatr i dramat absurdu w Europie

Nakreślenie portretu rodziny w dramacie Mrożka: bohaterowie dramatu jako przedstawiciele różnych pokoleń i relacje między poszczególnymi generacjami; przyczyny klęski Artura

Postacie dramatu jako przedstawiciele określonych poglądów społecznych oraz reprezentowane przez nich idee; dramat o mechanizmach władzy; modele władzy uosabiane przez Artura i Edka; alegoryczny sens przejęcia przez Edka władzy po Arturze; symboliczne znaczenie finałowej sceny dramatu; kontekst polityczny (dyktatura komunistyczna w Polsce)

Funkcje groteski, czarnego humoru, nawiązania do tradycji literackich, np. do *Wesela*, *Ferdydurke*, do dramatu romantycznego itp.

12. T. Różewicz *Kartoteka* - współczesny Everyman – czyli człowiek „umarły za życia” – charakteryzuje bohatera *Kartoteki*, interpretuje jego bierność, brak imienia, wieku, zawodu itp.

– określa, jak bohater *Kartoteki* postrzega swoje życie (zestawia jego świadomość ze świadomością podmiotu lirycznego wierszy Różewicza)

– *interpretuje postać bohatera jako współczesnego Everymana, wyjaśnia to określenie

– *określa rolę chóru w *Kartotece*, porównując go do chóru teatru antycznego

– *interpretuje tytuł dramatu

– *uzasadnia, iż *Kartoteka* jest dramatem otwartym

13. Poezja lingwistyczna **M. Białoszewskiego** Poetycki obraz codzienności w wierszach; oryginalność form językowych wierszy, zabiegi językowe i ich związek z treścią wybranych wierszy Białoszewskiego (np. *Podłogo błogosław, Mironczarnia, Szare eminencje zachwytu, Do N.N.***, Głównienie*)

14. Turpizm w poezji II połowy XX w. - **S. Grochowiak**, poetyka brzydoty jako bunt przeciw zakłamywaniu rzeczywistości w realiach PRL-u; dążenie do pełni prawdy o człowieku; protest przeciwko degradacji świata i człowieka

Również „Poeci przekłęci”: A. Bursa, R. Wojacek

15. Poezja **Nowej Fali**: **S. Barańczak**, A. Zagajewski, E. Lipska - najważniejsze założenia programowe Nowej Fali;

16. Egzystencjalna refleksja o człowieku współczesnym w poezji:

Cz. Miłosz *Oeconomia Divina* , *Dar*; **W. Szymborska** *Wszelki wypadek, Utopia* i inne wiersze. Język potwicky Szymborskiej, rola pytań i przemilczeń; autoironia.

17. Współczesna poezja religijna **J. Twardowskiego** współczesny franciszkanizm; świat ukazany w poezji ks. Twardowskiego; postawa podmiotu lirycznego omawianych wierszy wobec Boga, ludzi i natury. Kompozycja wierszy i jej znaczenie dla wymowy utworów, język poetyczny, funkcje kolokwializmów, humor i ironia

ZAGADNIENIA DO POWTÓRKI - NAUKA O JEZYKU I POETYKA

1. Język jako system znaków. Teoria komunikacji językowej.
2. Pochodzenie języka polskiego. Grupy językowe w Europie.
3. Najważniejsze zjawiska fonetyczne w historii języka polskiego, np. przegłos polski.
4. Archaizmy w „Bogurodzicy” – ich typy.
5. Najstarsze zabytki języka polskiego.
6. Słowniki języka polskiego i ich zastosowanie.
7. Znaczenie wyrazu (właściwe i przenośne). Synonimy, antonimy, homonimy. Treść i zakres znaczeniowy wyrazu. Budowa słowotwórcza wyrazów (rdzeń i formant) – wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo.
8. Zapożyczenia wyrazowe z języków obcych w różnych epokach .
9. Sposoby bogacenia słownictwa w języku polskim. Rodzaje neologizmów.
10. Funkcje tekstów językowych (informatywna, ekspresywna, impresywna, poetycka, fatyczna).
11. Kultura języka i poprawność językowa. Norma i błąd językowy. Kryteria poprawności językowej. Ocena poprawności wybranych tekstów współczesnych, np. reklam.
12. Odmiany języka polskiego. Język mówiony i pisany. Odmiany środowiskowe i terytorialne języka polskiego.
13. Dialekt i gwara. Najważniejsze dialekty w Polsce.
14. Style funkcjonalne (naukowy, publicystyczny, urzędowy, artystyczny, potoczny).
15. Rodzaje stylizacji – np. archaizacja, dialektyzacja, stylizacja środowiskowa itd.
16. Kryteria dobrego stylu.
17. Środki stylistyczne – fonetyczne, leksykalne, składniowe. Figury stylistyczne, czyli tropy poetyckie.
18. Charakterystyczne cechy języka i stylu tekstów okresu romantyzmu, pozytywizmu, Młodej Polski.
19. Związki frazeologiczne – ich klasyfikacja.
20. Tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny.
21. Zasady pisowni polskiej.
22. Części mowy i części zdania. Rozbiór logiczny i gramatyczny zdania prostego i złożonego.

23. Rodzaje i gatunki literackie. Ewolucja niektórych gatunków, np. tragedii, sonetu, powieści.
23. Konwencje literackie i kategorie estetyczne. Realizm, naturalizm, symbolizm, impresjonizm, ekspresjonizm, turpizm. Komizm, tragizm, ironia, patos, groteska. Aluzja literacka, parodia, pastisz,
24. Wersyfikacja polska: średniowieczny wiersz zdaniowy, wiersz sylabiczny, sylabotoniczny, toniczny, biały, wolny. Pojęcia: rym, rytm, średniówka, przerzutnia, wiersz stroficzny i stychiczny.
25. Podstawowe gatunki publicystyczne: artykuł, reportaż, felieton, esej, wywiad, notatka prasowa, recenzja prasowa.

Powodzenia na egzaminie😊

Iwona Stępniewska

